

Bioetica socială în strategia dezvoltării inofensive: profil teoretico-metodologic

Teodor N. Țirdea*¹

¹*Catedra de filozofie și bioetică, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Chișinău, Republica Moldova*

Autor corespondent:

Teodor N. Țirdea, dr. hab. în filozofie, prof. univ.

Catedra de filozofie și bioetică

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 165, Chișinău, MD-2004, Republica Moldova

e-mail: cnbioetica@mail.ru

Social bioethics in the strategy of safe development: theoretical methodological profile

Teodor N. Țirdea*¹

¹*Chair of philosophy and bioethics, „Nicolae Testemitanu” State Medical and Pharmaceutical University, Chisinau, Republic of Moldova*

Corresponding author:

Teodor N. Țirdea, PhD, university professor

Chair of philosophy and bioethics

„Nicolae Testemitanu” State Medical and Pharmaceutical University

av. Ștefan cel Mare și Sfânt, 165, Chisinau, MD-2004, Republic of Moldova

e-mail: cnbioetica@mail.ru

Rezumat

Strategia dezvoltării inofensive și durabile a societății actualmente are la îndemână un set impunător de metode și mijloace pentru a-și garanta elaborarea sa, asemenea acesteia îi sunt proprii diverse instrumentare de a se realiza. Or, acțiunile nominalizate sunt vădit insuficiente pentru practica cotidiană de azi, din cauza că situația ecologică-economică și socio-morală de pe Terra cere permanent o accelerare continuă a studiului acestei problematice atât în plan teoretic, cât și practic. În articolul de față, pentru de prima dată în literatura respectivă, în baza abordărilor sistemico-activaționale și sinergetice, se propune o interpretare deosebită, poate chiar excepțională a *rolului și locului bioeticii sociale* în constituirea strategiei de supraviețuire a civilizației contemporane. Și sociobioetica aici este tratată într-un profil nou, netradițional, ca un fenomen științific specific și neordinar ce examinează gradul de bioetizare a sociumului și nivelul de adaptare al bioeticii la fragmentele realității sociale într-o strânsă interconexiune și interacțiune ale acestora. Se demonstrează că anume aceste două fenomene (bioetizarea și adaptarea), contribuind la limitarea și diminuarea pluralismului bioetic și oferind posibilitatea devenirii treptate, pas cu pas a *bioeticii globale*, prezintă la etapa actuală de dezvoltare a sociumului chintesenta și conținutul componentei etice a strategiei de asigurare a dezvoltării admisibile și inofensive ale realității contemporane.

Cuvinte cheie: strategia supraviețuirii, dezvoltare inofensivă, abordare activațional-sistemică, metodă sinergetică, bioetică socială, bioetizarea sociumului, adaptarea bioeticii, biosocium, bioetică globală.

Abstract

Strategy of safe and sustainable development of the society today has an impressive set of methods and means to ensure its advancement, also it possess various instruments for its application. Nevertheless the nominated actions are obvious insufficient for everyday practice today. For this reason ecological-economic and moral situation on Earth requires continuous permanent acceleration of this issue both theoretically as well as practically. In this article, for the first time in the field literature, based on activity systems and synergetic approach a particular interpretation, perhaps even exceptional role and place of social bioethics in the constitution of survival strategy of contemporary civilization it is proposed. And social bioethics is treated in a new, non-traditional foreshortening, as a specific and unusual scientific phenomenon that has examine the extent of bioethization of the society and level of adaptation of bioethics to social reality fragments in close interconnection and interaction of these. It demonstrates that these two phenomena namely (bioethization and adaptation), helping to limit and reduce bioethical pluralism and allowing gradual becoming, step by step of global bioethics presents the urrent stage of development of society quintessence and content of ethical component of the strategy of insurance allowable and safe development of contemporary reality.

Key words: Survival strategy, safe development, activity systems approach, synergetic method, social bioethics, bioethization of the society, adaptation of bioethics, bio society, global bioethics.

Strategia dezvoltării durabile și inofensive a omenirii contemporane, adică fundamentarea și garantarea evoluției sacionaturale, inclusiv și protejarea morală a tot ce-i viu în proporții biosferice se elaborează actualmente de comunitatea științifică mondială în diverse ipostaze și configurații, în diferite direcții și dimensiuni. Printre cele mai importante instrumentare de realizare a acestui obiectiv, alături de informatizarea [1, 2, p. 1-5] și intelectualizarea societății [3], de ecologizarea [4, p. 11-116; 5, p. 118-137], globalizarea [6] și noosferizarea acesteia [7; 8, p. 145-270] ar fi nu doar logic, dar și necesar la momentul actual, de inclus și *mecanismele bioeticii sociale*, care ar completa substanțial pe cele numai ce menționate.

E vorba, în primul rând, de faptul că fenomenul filosofico-științific „bioetica socială”, esența și conținutul căreia până nu demult practic nu se examina (chiar în literatura științifică respectivă nu exista un asemenea termen), ar putea juca un rol revoluționar în devenirea nu doar a bioeticii globale, dar și noosferice (și societății noosferice), în studiul și implementarea mecanismelor de dezvoltare inofensivă și durabilă a sociumului, în perfecționarea la concret a sistemului sănătății publice. În al doilea rând, astăzi suntem obligați real și palpabil în practică să implementăm doctrina teoretică lui van Rensselaer Potter vizavi de bioetică (în sensul larg al cuvântului) ca o știință a supraviețuirii, despre ce el a scris de prima dată încă la începutul anilor '70 ai secolului trecut în vestita sa operă „*Bioetica: o punte spre viitor*”, capitolul întâi al căreia se numește „*Bioetica – știință a supraviețuirii*” [9, p. 9-38] (primul său articol în domeniul bioeticii, publicat în a. 1970, V. R. Potter de asemenea l-a formulat „*Bioetica – știință a supraviețuirii*”).

Meditând asupra problemelor asigurării dezvoltării admisibile și inofensive ale civilizației contemporane, V. R. Potter scrie: „*Omenirea are nevoie de asocierea biologiei și cunoștințelor umanistice (de diverse origini), din ce urmează crearea științei supraviețuirii, prin suportul căreia se poate de stabilit sistemul priorităților*” [9, p. 11-12]. Când deciziile politice sunt adaptate în absența cunoștințelor biologice, ele (deciziile) pot supune unui pericol serios viitorul resurselor biologice mondiale, ce sunt necesare individului și deci și viitorului umanității. Ca indivizi noi adoptăm „*instinctul supraviețuirii*”, or „*suma tuturor instinctelor noastre devine insuficientă pentru a garanta existența neamului omenesc într-o formă salută de noi toți*”. Pentru a soluționa sistemic problema „*e necesar de dezvoltat știința supraviețuirii la baza căreia s-ar situa o etică nouă – Bioetica*” [9, p. 12]. Aici nu pur și simplu se cuvine, dar suntem obligați de a descifra această nouă etică, o etică interdisciplinară, alcătuită dintr-o mulțime de componente. Ne vom referi succint asupra precizării esenței teoretico-metodologice a acestui nou tip, neordinar de etică biologică – *bioeticii sociale*, căreia îi aparține un rol aparte în realizarea strategiei de supraviețuire, în scoaterea în evidență a esenței bioeticii în proporții planetare (bioeticii globale), ce constituie momentul-cheie în elaborarea strategiei de supraviețuire, în evaluarea adecvată a potențialului moral al acesteia.

Noi am argumentat deja faptul conform căruia sociobiologia nu poate fi examinată unilateral, doar ca o latură sau ca o componentă socială a eticii biologice, măcar că această

Today the world scientific community, through different configurations, directions and dimensions elaborates strategies of safe and durable development of modern mankind; strategies to guarantee the natural social evolution, including the moral protection of every alive creature in biospherical proportions.

In order to achieve these goals, important tools were used: computerization [1, 2, p. 1-5], intellectualization [3], ecologization [4, p. 11-116; 5, p. 118-137], globalization [6] and noospherization [7; 8, p. 145-270] of the society. Besides them, it is both logic and necessary today to include among these instruments the mechanisms of social bioethics, which will substantially complete the above mentioned.

The philosophical and scientific term of „social bioethics”, the sense of which hasn't been discussed until recently, could play a revolutionary role not only in the development of global bioethics, but it could also play an important role in the noospherical society, in the process of studying and implementation of safe and durable development mechanisms of the socium, and in the improvement of public health system.

Nowadays, we must implement the theoretical doctrine of Van Rensselaer Potter regarding bioethics (broad sense of the word) as a branch of science about survival. For the first time, in the '70' he wrote in his famous work called „Bioethics: a bridge to the future”, the first chapter of which was called „Bioethics – the science of survival” [9, p. 9-38] (his first article in the field of bioethics, published in 1970, was also called „Bioethics – science of survival”).

Meditating on how to ensure an acceptable and harmless development of the modern civilization, V. R. Potter writes: „*The human kind needs an association between biology and humanistic knowledge (of different origins), that will provide the creation of survival science, which will make it possible to establish a system of priorities*”, [9, p. 11-12]. When political decisions are made lacking biological knowledge, they can put in serious danger the future of the world biological resources, essential for any individual, therefore, for the entire future of humanity.

As individuals, we adopt the „survival instinct” or „*the sum of all instincts is not strong enough to guarantee the existence of our humankind in a form accepted by all of us*”. In order to solve the problem systemically „*it is required to develop survival science, the base of which would be a new ethic – Bioethics*” [9, p. 12]. It is more than preferably to decode this new ethic, an interdisciplinary ethics made of lots of compounds. We will talk briefly about the theoretical – methodological meaning of this new and not ordinary type of biological ethics – social bioethics. Social bioethics plays an important role in the strategically achievement of survival; in underlining the sense of bioethics at planet proportions (global bioethics) – the key moment in developing and proper evaluation of moral potential of the survival strategy.

We have already explained why social bioethics can't be seen only from one point of view, as a single side or piece of biological ethics, even if this kind of interpretation is very at-

interpretare este destul de ademenitoare. Este imposibil de asemenea a defini sociofenomenul nominalizat prin intermediul diferenței specifice și de gen, deoarece bioetica socială în esența sa nu prezintă un tip de bioetică, separat în baza criteriilor (sau indiciilor) formali clar expuși. Sociobioetica reprezintă altceva, ce nu este conexas cu abordarea tipologică a clasificării fenomenelor (sau sistemelor) [10, p. 40-42]. Este necesar de a căuta noi metode, noi abordări în descrierea și aprecierea naturii acestui fenomen social neordinar.

Momentul-cheie (reieșind indiscutabil din cerințele strategiei de supraviețuire a omenirii) în relevarea esenței și conținutului bioeticii sociale devine necesitatea selectării nuanțelor deosebite ale proceselor ce au loc în momentul „ciocnirii” (coliziunii) sociumului și cunoștințelor bioetice, interacțiunii sociosferei și principiilor morale (norme și reguli) ale eticii biologice. La intersecția lor apare efectul sistemic-sinergetic, adică aici se manifestă noi fenomene de o natură aparte, care astăzi nu sunt studiate, prin urmare nu sunt estimate la justa valoare semnificația și locul lor în strategia dezvoltării inofensive, pentru optimizarea sistemului sănătății publice în diferite fragmente ale sociumului.

Societatea și bioetica, fiind sisteme deschise, aliniare, dezechilibrate și autoorganizate, cu o structură complicată, permanent interacționează între ele, se influențează reciproc: dintr-o parte, societatea, *bioetizându-se* treptat, tot mai mult și mai mult se socializează sub influența cunoștințelor bioetice, pe de altă parte, etica cu prefixul „bio”, venind în raport cu sociumul și contactând cu membrii acestuia, sub presiunea tradițiilor și obiceiurilor socioculturale, dogmelor religioase și particularităților naționale tot mai frecvent se *adaptează* la fragmentele realizării sociale, adică se acomodează la valorile stabilite în comunitatea concretă, la normele etice și chiar la cele juridice ale unui sau altui stat, ale unei sau altei regiuni ale lumii etc. Altfel spus, noi devenim martorii apariției a două noi procese (și mecanisme) neordinare, contrar opuse de natură socioculturală – *bioetizarea societății și adaptarea bioeticii*, rolul cărora în elaborarea strategiei dezvoltării inofensive și durabile a civilizației contemporane este de neevaluat, prin urmare ele trebuie serios examinate, de căutat mijloace și căi de apreciere, inclusiv și metode de calculare cantitativă ale acestora [16, p. 71-72].

Bioetizarea sociumului și acomodarea eticii biologice, manifestându-se ca niște procese specifice socioculturale, se caracterizează prin indicatori calitativi și cantitativi. Este dificil, poate chiar imposibil de a stabili raportul lor exact, dat fiind faptul că el permanent variază de la o țară la alta, de la o regiune spre alta, de la o perioadă istorică la alta. În condițiile crizei antropoinvironamentale globale se extinde „câmpul de activitate” atât al bioetizării sociumului cât și al adaptării bioeticii, sporesc factorii calitativi ce influențează dezvoltarea durabilă și inofensivă a societății și se minimizează cei cantitativi [17, p. 8].

Chiar de la sine maximizarea factorilor bioetici calitativi și minimizarea celor cantitativi reprezintă o problemă complicată în contextul elaborării strategiei dezvoltării inofensive și acceptabile. Anume „bioetizarea” se manifestă aici în calitate de resursă nelimitată, care nu dă dovadă de tendință spre

tractive. It is also impossible to define the nominated social phenomenon through the specific and gender differences, because the social bioethics is not a separated (on formal specific criteria) type of bioethics. Social bioethics is something different, it is not connected to the typological approach of phenomenon (or systems) classification [10, p. 40-42]. It is required to search for new methods, new approaches for describing the nature of this unordinary social phenomenon.

The key moment in discovering the meaning of social bioethics becomes the need of selection of the special features of the processes that take place in the moment of collision between the socium and the bioethical knowledge, as well as in the moment of interaction of social sphere and moral principles of biological ethics. At the crossroads of these two, a systemic and synergetic effect appears, so a new type of phenomena appears, that has never been studied before, therefore it is hard to estimate their true value and their place in the strategy of safe development in the process of optimization of public health system located in different fragments of the socium.

The society and bioethics are open, unbalanced, self-organizing, complicated systems. They interact all the time between each other. On one hand, the society gets to socialize even more influenced by the bioethics knowledge. On the other hand, the prefix „bio” adapts even more frequently under the pressure of social and cultural customs and traditions, religious rules, national features, ethical principles, and even law systems of a certain country.

In other words we witness the appearance of 2 new unordinary processes (and mechanisms). These 2 processes (bioethization of the society and the adaptation of the bioethics) have two different social and cultural natures. The role of the both processes can't be evaluated, that is why they must be carefully examined, and special ways of assessment and quantity calculation must be found [16, p. 71-72].

The bioethization of the socium and the adaptation of the bioethics (that act like specific social and cultural processes), are characterized by quantity and quality indicators. It is hard or even impossible to establish a certain ratio between them, because it varies from country to country and from one historical era to another. During the anthropo-environmental crisis, both the adaptation of the bioethics and the bioethization of the socium „expand” their fields of activity; quality factors increase, fact that influences the long-term and safe development of the society, while quantity factors decrease [17, p. 8].

From the strategic point of view, it is very hard to increase the quality factors and decrease the quantity factors. It is the bioethization that represent and infinite resource, that doesn't seem to decrease its content made of perfect features.

Also, regarding the strategy of safe development of the society, this quantity and quality increase of the socium bioethization content, it is less likely that the process will appear only to collect random „units” of bioethics information, rules and moral principles. Accumulation exists indeed, but

micșorare din contul particularităților conținutului acesteia cu caracter ideal.

Totodată, în strategia dezvoltării inofensive a societății această creștere cantitativă dar și calitativă a conținutului fenomenului de bioetizare a sociumului puțin probabil de a prezenta ca un proces doar de acumulare a „unităților” obișnuite (invariabile) de informație bioetică (de norme, reguli, principii morale). Acumularea într-adevăr are loc, dar nu în mod de proces acumulativ excesiv, adică în mersul transformării informației bioetice atât celei depozitate, cât și celei recepționate și fabricate, dar în alt aspect. Probabil, aici este prezent modelul „modificării bioeticii sociumului”, când informația nouă produsă, recepționată și prelucrată nu doar se adaugă la cea depozitată (conservată), dar și esențial o reînnoiește, în corespundere cu tradițiile existente ale fragmentului dat al realității sociale, cu imperativele asigurării dezvoltării inofensive ale sociumului.

Probabil este evident că pentru bioetizarea societății principial devine informația morală, conținutul căreia îl constituie principiile și legile ei, regulile și normele acesteia, de asemenea tehnologiile scientofage planetare ce discret le difuzează în spațiul social. Altfel vorbind, bioetizarea societății se definește de noi din perspectiva strategiei de supraviețuire ca o activitate axată spre implementarea postulatelor metodologice și morale ale eticii biologice în mediul social cu toate consecințele ce reies din acest proces și întâi de toate cu scopul de a perfecționa ulterior procesele de socializare ale societății.

Alt moment ce ar completa esențial cele menționate ține de faptul că bioetizarea să „se manifeste” mai efectiv în strategia de asigurare a dezvoltării inofensive, este „obligată” să contribuie mai profund la formarea adecvată a conștiinței bioetice la majoritatea populației unei sau altei părți ale lumii, dar poate chiar și a planetei în genere, adică să se modifice într-un așa instrumentar, care ar atribui (acorda) bioeticii trăsături planetare, ar contribui în practică combaterea pluralismului moral existent pe Terra. Altminteri spus, e necesar să aibă loc transformarea pas cu pas a eticii biologice în *bioetica globală*, ceea ce nu-i atât de simplu, dar neapărat trebuie de realizat. În caz contrar strategia de supraviețuire nu va fi niciodată elaborată.

La această etapă de realizare a strategiei de dezvoltare inofensivă și durabilă a sociumului, bioetica comunității planetare se deplasează într-o altă configurație – de apariție și devenire a eticii biologice de ansamblu (de proporții planetare), drept o „orientare a culturii spre utopiile mai vitale cu scopul de a supraviețui” [11, p. 4]. Ceva similar se poate întâmpla, dacă bioetizarea societății și acomodarea bioeticii la fragmentele realității sociale vor fi fuzionate în manifestările lor și vor exercita o influență bioetică globală așteptată și acceptabilă asupra majorității cetățenilor societății, indiferent de distincțiile lor naționale, religioase etc [12, p. 117].

Însă, vorbind despre rolul și locul bioeticii sociale în strategia supraviețuirii prin prisma abordării sistemico-activaționale și sinergetice, e necesar de avut în vedere nu doar influența permanentă a cunoștințelor bioetice asupra societății, dar și, după cum deja s-a menționat, efectul contrar (invers) al sociumului asupra eticii biologice – adică la adaptarea acesteia. Aici avem de a face cu un alt moment cheie în pro-

not in an excessive form, it refers both to the stored information and to the received information as well, but in a different way. Probably here we witness the model of „modification of the bioethics of the socium”, when the new information is received, processed and is not only added to the old preserved information, but it renews (updates) it, in order to be up-to-date to the existing traditions in a specific time frame.

Probably it is obvious that in the process of bioethization of the society, crucial becomes the moral information made of rules, laws, principles, as well as universe technologies that are delicately rumored in the society. In other words, the bioethization of the society of defined by us through the survival strategy perspective. It is an activity focused in the implementation of moral and methodological postulates of biological ethics into the social environment, with all its consequences and primary goal to improve the processes of socialization in the society.

Another moment that would fulfil essentially is the fact that, in order to express itself more effectively, bioethization needs to contribute more deeply to the adequate formation of bioethics consciousness of the majority of population of a country or region, or even planet. Bioethization needs to change in order to give bioethics global features, fact that will help fight the moral pluralism that exists on Earth. Biological ethic needs to change into global bioethics, slowly, because it is not easy to make but it is definitely something that must be done, otherwise the survival strategy will never be elaborated.

At this level of achievement of safe and long-lasting socium development, the global bioethics community moves towards a different configuration: the appearance and becoming of the global biological ethics like „an orientation of culture towards other more vital utopias in order to survive” [11, p. 4]. Something similar can happen if the bioethization of the society and the accommodation of the bioethics to the social reality fragments will unite and will show a global bioethics influence towards the majority of citizens, regardless of nationality, religion etc [12, p. 117].

Speaking about the role and the place of social bioethics in the survival strategy, we have to take in consideration both permanent influence of bioethical knowledge on the society, as well as the opposite effect of the socium on the biological ethics. Here we face another key moment in the process of explanation of the main sense of social bioethics – its inoffensive development of the modern civilization. After these kinds of interactions, bioethics suffers essential modifications, and even sometimes it changes drastically its evolution. In this case we are talking about the adjustment of the bioethical knowledge to different sociums or its remains.

In everyday life this kind of things simplifies. Principles and moral rules of the bioethics belong to certain exponents: people (scientists, philosophers, theologians, politicians and others). That is why; it is advised to keep in mind what will happen with the opinions of these people when they meet concepts and moral traditions that exist in certain structures

cesul de explicare a chintesenței sociobioeticii, de antrenare a celei din urmă în asigurarea dezvoltării inofensive a civilizației contemporane. Bioetica în rezultatul acestei interacțiuni suferă modificării esențiale în adâncime, uneori transformând cardinal traiectoria evoluției sale. E vorba, în cazul dat, despre adaptarea cunoștințelor bioetice la diverse sociumuri sau fragmente ale acestora.

În practica cotidiană lucrurile adesea se simplifică. E vorba de faptul că principiile și regulile morale ale bioeticii sunt proprii anumitor exponenți – *oamenilor*, printre care evidențiem savanți, bioeticieni, filosofi, teologi, personalități politice și alții. De aceea, când se vorbește despre adoptarea bioeticii e necesar de avut în vedere ciocnirea (coliziunea) opiniilor acestor oameni cu concepțiile și tradițiile morale ce există în unele sau altele structuri concrete ale sociumului. Vasăzică, la nivelul relațiilor umane adaptarea bioeticii se determină prin capacitatea unor oameni de a comunica cu alții și, firesc, a înțelege, a interpreta corect unul pe altul, în loc să se respingă categoric.

Apropo, aici ar fi oportun prezența unei *toleranțe* aparte – *bioetice* [13, p. 170-174; 18, p. 3-6], care ar permite umanității, măcar parțial, de a aduce la un numitor comun imperativele bioetice privind așa fenomene netradiționale ale lumii biomedicale cum ar fi: medicalizarea, „cunoștințele periculoase”, homosexualitatea, canibalismul, incestul, violența și terorismul, sterilitatea, vandalismul, sado-mazochismul, altruismul, sporierea populației Terrei, ascetismul, prostituția, narcomania și alcoolismul, stigmatizarea, suicidul, eutanasia, traficul de oameni, pedeapsa capitală, clonarea, avortul, senectutea, copiii orfani, invalizii, bolnavii psihici și de HIV/SIDA etc. care constituie, concomitent și câmpul de probleme ale bioeticii sociale.

Ar fi logic și util în practica socială și morală a evidenția câteva variante de interacțiune adaptivă a societății și bioeticii, străduindu-ne a minimaliza la maximum perioada de acomodare a celei din urmă, mai ales când e vorba de elaborarea strategiei de dezvoltare socionaturală și inofensivă a sociumului: (1) *reînnoirea* conținutului bioeticii, adică atunci când cerințele morale ale acesteia se modifică în corespundere cu normele, obiceiurile și tradițiile fragmentului concret al realității sociale; (2) *subordonarea* segmentului realității sociale imperativelor morale ale cunoștințelor bioetice, care la rândul său nu se schimbă radical, dar supun modificării, chiar și transformării temeliile bioetice uzuale ale sociumului dat; (3) *nu doar neliniștea și nemulțumirea* din partea sociumului față de principiile morale vechi, animozitatea lui vizavi de cele din urmă, dar transformarea creativă, constructivă și radicală a acestuia (a sociumului), unde cunoștințele noi bioetice, renunțând la scopurile uzuale (obișnuite), intervin nu de pe poziții reacționare, conservatoare dar în corespundere cu cerințele strategiei de dezvoltare inofensivă (favorabilă) a societății contemporane.

Generalizând cele spuse, bioetica socială în contextul strategiei de supraviețuire e util a o reprezenta drept o ramură specifică a eticii biologice, un fenomen extrem de complicat ce ține, dintr-o parte, de devenirea toleranței bioetice și moralității colectivului (sociumului) vizavi de toate nivelele materiei vii (*bioetizarea sociumului*), din altă parte – de *reflec-*

of the socium. In other words, at the level of human relations, the adaptation of bioethics is determined by the ability of certain people to communicate with other people to understand each other and not denying decisively.

By the way, here a certain type of bioethics tolerance would be just perfect [13, p. 170-174; 18, p. 3-6], and would allow to adjust partially the bioethical principles of the humanity regarding: medication, „dangerous knowledge”, homosexuality, cannibalism, incest, violence and terrorism, sterility, vandalism, sadomasochism, altruism, population growth, asceticism, prostitution, drug addiction, alcoholism, suicide, euthanasia, human traffic, death penalty, cloning, abortion, senescence, homeless children, disabled, psychiatric or HIV/AIDS patients; that represent the field of problems for social bioethics.

It would be logic and useful in moral and social practice to underline a few types of adaptive interaction of society and bioethics, trying to make the adaptation period as minimum as possible: (1) refresh the content of the bioethics every time its moral needs change, according to customs and traditions; (2) subordinate the reality segment to the imperatives of the bioethical knowledge (which do not change radically); (3) however, the socium will be worried and unsatisfied about the radical and creative changes that replace the old conservative and usual everyday information is replaced by new information that matches the requirements of the new strategy of safe and modern development.

In conclusion, in the context of survival strategy, it is useful to represent social bioethics as a specific branch of biological ethics – an extremely complicated phenomenon which is characterized by: bioethization of the socium (the socium becomes more tolerant regarding bioethics and morals about all levels of alive matter) and by the specific bioethical contemplations (determined in this case by a new biological idea, a new way of life and a new mentality, a new ideology, and a new politics in relation with problems in the biomedical world) [19, p. 80-81].

Sociobiology is a phenomenon that studies the processes of bioethization of the society, the accommodation of the biological ethics to a certain socium, and the strong relations between these two. Confirming the above said statement, we can affirm that social bioethics has a goal: to establish the level of bioethization of the socium and the level of accommodation of the biological ethics in the social human space. Without a proper evaluation of these 2 processes it is very hard, almost impossible to analyze the activity of the socium in acknowledging bioethics and biosphere, and come up with a strategy of survival for the modern civilization.

Such an interpretation of the social bioethics (when it is determined directly by the content, by the social-cultural orientation of the mechanisms of bioethization and by accommodation of biological ethics) makes it impossible to extend the number of specialists included in the studying of this phenomenon. Not only specialists of bioethics field may be included, but also: doctors, sociologists, attorneys, theologians,

tarea bioetică specifică, examinată în cazul dat drept o nouă înțelepciune (biologică), un nou mod de viață și o nouă mentalitate, o nouă ideologie și o politică aparte în raport cu problemele lumii biomedicale [19, p. 80-81].

Sociobioetica, altfel spus, este un fenomen care studiază procesele bioetizării societății și acomodării eticii biologice la sociumul concret într-o interacțiune și interacțiune strâns legată ale acestora. Concretizând definiția propusă, se poate afirma că bioetica socială are ca scop aprecierea *gradului de bioetizare a sociumului* și a *nivelului de acomodare a eticii biologice la spațiul socio-uman*. Fără o evaluare corectă a acestor două procese e foarte dificil, poate chiar imposibil, a estima activitatea sociumului în instruirea bioetică a populației vizavi de toată vietatea, de toată biosfera, de a elabora adecvat o strategie de supraviețuire a civilizației contemporane.

Tot aici se poate conchide că o asemenea interpretare a bioeticii sociale, când practic ea se determină direct de conținutul și de orientarea socioculturală a mecanismelor (proceselor) de bioetizare a sociumului și de acomodare a eticii biologice, face posibil extinderea cercului de specialiști în studiul acestui fenomen. În această activitate pot fi incluși nu doar bioeticienii, dar și medicii, sociologii, juriștii, teologii, psihologii etc. ceea ce ar permite esențial a diversifica și a aprofunda cercetările asupra bioeticii sociale, prin urmare mai adecvat a elabora strategia dezvoltării durabile și inofensive a societății.

În acest context, este util de a coordona strategia supraviețuirii cu inițierea și devenirea bioeticii globale, care, la rândul ei, nu poate să se constituie înafara bioeticii sociale, adică înafara bioetizării sociumului și adaptării bioeticii la fragmentele realității sociale [15, p. 148-149]. Procesele de reducere sau de limitare a pluralismului bioetic, concomitent de extindere a globalizării bioeticii pot și trebuie să fie realizate prin intermediul noțiunilor cheie sus menționate ale sociobioeticii.

Bioetica globală, incluzând în sine ca părți componente etica medicală și pe cea invironmentală [11, p. 12], asigură o supraviețuire durabilă și acceptabilă, iar ca domeniu de cunoștințe în devenire, strâns conexas de sociobioetică, se manifestă și se confirmă prin intermediul acestui fenomen (sociobioetica), înafara căruia univoc, în nici într-un caz ea nu doar că nu se va dezvolta, dar nici nu se va constitui.

Pe lângă acest fapt e bine venit încă un supliment practic, care ar putea să apropie în comunitatea mondială traiectoriile de evoluție ale eticii biologice și propriu-zis ale bioeticii globale. Se propune a diviza bioetica în părți: „bioetica pentru prieteni” și „bioetica pentru străini” [14, p. 48-49]. Atât prima parte – *bioetica de conținut*, cât și a doua – *bioetica de procedură*, fără îndoială, vor contribui la apropierea traiectoriilor eticii biologice și bioeticii globale, iar această acțiune substanțial v-a limita pluralismul moral și direct v-a purcede spre amplificarea poziției bioeticii în proporții planetare, adică spre extinderea armonizării morale între oameni, iar mai apoi – spre o devenire mai trainică (durabilă) a strategiei inofensive și durabile de dezvoltare a omenirii.

Luând în considerație cele expuse, ar fi firesc să confirmăm, că bioetica globală este o realitate, dar specifică, inseparabilă de bioetica socială în realizarea strategiei de supraviețuire. Bi-

psychologists etc. This fact will allow diversifying essentially and deepening the study on social bioethics, eventually it will permit to better elaborate the strategy of safe and long term development of the society.

In this context it is useful to coordinate the survival strategy with the initiation of global bioethics (which can't form outside social bioethics, outside the bioethization of the socium and outside the bioethics' adaptation to the fragments of social reality) [15, p. 148-149]. The processed of reducing or limitation of bioethics pluralism as well as the extension of bioethics globalization, can and must be achieved through the above mentioned ideas about social bioethics.

Global bioethics includes medical and environmental ethics [11, p. 12], and provides an acceptable and long term survival. As a knowledge domain, global bioethics is strongly related to social bioethics, it expresses itself through this phenomenon (social bioethics), without which neither development nor formation of it will not be possible.

Besides this, another practical supplement is welcomed, that could approach the evolutionary paths of biological ethics and global bioethics in the world community.

It is advised to divide bioethics into 2 parts: „bioethics for friends” and „bioethics for strangers” [14, p. 48-49]. Both, first („content bioethics”) and second part („procedural bioethics”) will contribute to the approach of the paths of biological ethics and global bioethics. This fact will help reduce the moral pluralism and will help amplify bioethics in global proportions, meaning it will expand moral harmony among people. This will establish an even more strong inoffensive and long term strategy of human development.

Taking in consideration the above mentioned, it is logic to confirm that global bioethics is a real fact, but a specific one, that is inseparable of social bioethics in the accomplishment of survival strategy. From many points of view and in almost every case, bioethics is conditioned by the content, by the level of maneuver of social bioethics, by the impact of bioethical paradigm on the socium and by reasonable adaptation to the fragments of the society.

Global bioethics is a special structure. It is artificial, theoretical and applicative, it follows its way from theory and practice, from different experts (in bioethics, bio and nano technology, genetics that want to establish a biological ethics) in order to be accepted and assimilated by the majority of population on earth in the name of the inoffensive, long term and acceptable strategy of development of modern civilization [15, p. 149].

In conclusion, we would like to underline that the establishment of the concept of social bioethics (the meaning and content of which is exclusively determined by the implementation of moral principles of bioethics in the social sphere) is a result of modern technologic event in the domain of ethic thinking, as well as a result of the occurrence in the society of global features of moral experience, so necessary in the process of elaboration of the acceptable and long term development strategy, important in the becoming noospheric

oetica în proporții de dezvoltare planetară în multe privințe, dacă, nu chiar în toate cazurile, este condiționată de conținutul și de gradul de manevrabilitate a sociobioeticii, de forța acțiunii paradigmei bioetice asupra sociumului și adaptării rezonabile a acesteia la fragmentele societății. Bioetica globală este o construcție (o structură) aparte, artificială, teoretico-aplicativă, care-și urmează calea de la teoreticieni și practicieni, diverși experți, mai ales din domeniul bioeticii, bio- și nanotehnologiilor, genetica etc., ce își doresc să fondeze o așa etică biologică, care ar putea fi asimilată și aprobată (acceptată) de majoritatea populației Terrei în numele unei strategii de dezvoltare durabilă, inofensivă și acceptabilă a civilizației contemporane [15, p. 149].

În încheiere, subliniem că fundamentarea concepției de bioetică socială, esența și conținutul căreia exclusiv este determinată de difuzarea și implementarea principiilor morale ale bioeticii în sfera socială și concomitent influenței sociomediei asupra manifestării acestora, este rezultatul unui eveniment tehnologic contemporan în domeniul cunoștințelor etice (gândirii etice) și, ceea ce este foarte important, apariției în societate a reprezentărilor despre caracterul *global, planetar* al experienței morale, atât de necesar în elaborarea strategiei dezvoltării durabile și acceptabile a civilizației contemporane, în devenirea conștiinței noosferice, intelectului noosferic (și social) și mentalității noosferice, fără de care devine imposibilă civilizația noosferică inofensivă.

Bioetica socială, astfel, prin intermediul noțiunilor ei inerente cheie (bioetizarea sociumului și acomodarea bioeticii la realitățile sociale) devine instrumentarul cel mai important în avansarea (promovarea) societății contemporane pe traiectoria noosferică, în transformarea sociosferei în noosferă, în tranziția civilizației contemporane spre dezvoltarea socionaturală, inofensivă, prin urmare, în depășirea crizei antropoinvironmentale, adică și a omnicidului global.

Declarația de conflict de interese:

Nimic de declarat.

Referințe / references

1. Ващекин Н. П., Пасхин Е. Н., Урсул А. Д. Информатизация общества и устойчивое развитие. Москва: Изд-во МГУК, 2000. 268 с.
2. Țârdea T. N. Informatizarea în strategia supraviețuirii omenirii. În: Probleme filosofice, de etică, drept și tehnico-organizaționale privind informatizarea societății. Tezele referatelor și comunicărilor, 24-25 octombrie, 1995. Red. științific: acad. Țârdea T. N.; Chișinău, Ed. I.C.Ș.I.T.M., 1995. 95 p.
3. Țârdea T. N., Leancă V. Intellectul social din perspectiva supraviețuirii omenirii. Chișinău, CEP „Medicina”, 2008. 199 p.
4. Урсул Т.А., Урсул А. Д., Шевелев В. В. Цивилизационная стратегия III тысячелетия (на пути к устойчивому развитию). Москва-Курск: Изд-во ГУИПП «Курск», 2000. 320 с.
5. Семенюк Е. П. Філософські засади сталого розвитку. Львів; Афіша, 2002. 199 с.
6. Мунтян М. А., Урсул А. Д. Глобализация и устойчивое развитие. Учебное пособие. Москва: СТУПЕНИ, 2003. 304 с.
7. Урсул А. Д. Путь в ноосферу. Концепция выживания и устойчивого развития цивилизации. Москва: Луч, 1993. 275 с.
8. Țârdea T. N. Elemente de informatică socială, sociocognitologie și noosferologie. Chișinău, CEP „Medicina”, 2001. 273 p.
9. Поттер В. Р. Биоэтика: мост в будущее. Київ: Видавец Вадим Карпенко, 2002. 216 с.
10. Цырдя Т. Н. Проблема дефиниции социальной биоэтики. В: Актуальні питання сучасної біомедичної етики та деонтології. Матеріали Науково-практичного семінару, 14 жовтня, 2011 р.; Київ: НАНУ, 2011. 46 с.
11. Поттер В. Р. Глобальная биоэтика: движение культуры к более жизненным утопиям с целью выживания. *Практична філософія*, 2004; №1, с. 4-14.
12. Цырдя Т. Н. Ноосферная стратегия безопасного развития в контексте глобальной биоэтики: теоретико-методологический анализ. Матеріали I Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції «Формування нового сві-

- тогяду як основа стратегії сталого розвитку», присвяченої 150-річчю з дня народження академіка, першого президента Української Академії наук Володимира Івановича Вернадського (14-16 березня 2013 року). Львів: Видавництво РВВ НЛТУ України, 2013. 222 с.
13. Țirdea T.N. Toleranța bioetică în asigurarea comunicării sociale: configurații teoretico-metodologice. În: Dialogul civilizațiilor: etică, educație, libertate și responsabilitate într-o lume în schimbare. Materialele Conferinței științifice internaționale. Chișinău, 2013; Tipogr. „Almor-Plus”. 252 p.
 14. Engelhardt H. T. (jr.) Fundamentele bioeticii creștine. Perspectivă ortodoxă. Trad. de Mihai Neamțu, Cezar Login și diac. Ioan I. Ică jr. Sibiu (România): Deisis, 2005. 507 p.
 15. Цырдя Т. Н. Социальная и глобальная биоэтика: сравнительно-методологический анализ. П'ятий національний Конгрес з біоетики з міжнародною участю. 23-25 вересня, 2013, Київ, Україна. Київ: НАН України, НАМН України, МОЗ України, 2013. 218 с.
 16. Цырдя Т. Н. Биоэтизация социума и адаптация биоэтики – ключевые понятия в экспликации природы социальной биоэтики. Етичні проблеми профілактичної медицини: вплив довкілля, харчування та умов праці на здоров'я населення. Матеріали VI Міжнародного симпозіуму з біоетики. 11-12 жовтня 2012 р., Київ. «Арктур-А», 2012. 92 с.
 17. Цырдя Т. Н. Статус, предмет и проблемное поле социальной биоэтики: методологический анализ. *Биоэтика. Федеральный научно-практический журнал*. Волгоград, 2012; № 1. с. 5-11.
 18. Țirdea T. N. Strategia dezvoltării inofensive din perspectiva toleranței bioetice: analiză teoretico-metodologică. Științele socioumanistice și progresul tehnico-științific. Conferință științifică interuniversitară. Materialele comunicărilor științifice. 4 aprilie 2014. Chișinău, Univ. Tehnică din Moldova, 2014. p. 3-6.
 19. Цырдя Т. Н. *Биотерроризм в контексте социальной биоэтики*. Сахаровские чтения 2010 года: Экономические проблемы XXI века. Материалы 10-ой международной научной конференции. Часть I. 20-21 мая 2010 года, г. Минск, Республика Беларусь. Минск: МГЭУ им. А. Д. Сахарова, 2010. с. 80-81.